

Budapesti Városvédő Egyesület

Budapest VI., Eötvös utca 10.

Közlekedési csoport hírei...

Sajnálattal adjuk közre a hirt, hogy a Közlekedési csoport vezetője Vevér Banyik Sándor megvált egyesületünktől. Csaknem egy évtizedes munkáját megköszönjük és jó egészséget kívánunk.

1992. december 15-én, kedden 17 órakor rendkívüli ülésre hívjuk a csoport tagjait. Ezen az ülésen szeretnénk, ha a csoport tagjai kijelölnék a csoport új vezetőjét. Ráday Mihály elnökünk is jelezte részvételi szándékát. Tekintettel azonban arra, hogy a szokásos szerdai napokon - egyéb elfoglaltsága miatt - elnökünk nem tudna eljönni, kérjük, ne nehezteljenek a keddi időpont miatt.

Vitkay Katalin

A hajógyári sziget rendezési terve

A városépítészeti és a Környezetvédelmi csoport legutóbbi közös programján dr. Nagy Béla építésztervező bemutatta az óbudai hajógyári szigetre készített részletes rendezési tervet, mely a hajóépítést felváltó jövőbeni hasznosítást foglalja magába. Mint köztudott, a sziget több, mint felerészben védett természeti terület, ezen kívül esik az Európában egyedülálló méretű helytartói palota, még fel nem tárt romja /Hadrianus palota/. Ipari műemlékek a Széchenyi alapította hajógyár több épülete.

A bemutatott terv komplex idegenforgalmi hasznosítást tartalmaz a sziget déli felében. A Városvédő Egyesület jelenlévő tagjai aggályukat fejezték ki a túlzásfolt funkció miatt, mely egy tervezett második hid megvalósításával mintegy 3000 gépkocsi plusz környezeti terhelését is jelentené. Nem értünk egyet a tervező azon véleményével sem, hogy a Hadrianus palota feltárásának feltétele a beruházásban összekapcsolt luxus szálloda komplexum, úgy véltük, hogy nem a külföldi beruházás megtérülése, hanem a főváros e gyöngyszemének kultúrtörténeti és természetvédelmi értékei az elsődlegesek. Reméljük, javaslataink meghalgatásra találnak.

Dr. Buzna Margit

A Budapesti Városvédő Egyesület Promontor-Tétény munkacsoportjának
á l l á s t o g l a l á s a a Budafok-Rózsavölgyi Hosszúréti-pa-
tak „rendezési koncepciója” ügyében

A Budaörs-Törökbálint-Budakeszi-Budafok-Kelenvölgy vízgyűjtőterüle-
tű Hosszúréti-patak Budafok-Rózsavölgyi szakaszának - az 1992. ok-
tóber 15-i és november 5-i lakossági fórumokon ismertté vált - víz-
ügyi rendezési koncepciója ellen t i l t a k o z á s u n k a t fe-
jezzük ki.

Egyértelművé vált számunkra, hogy a patak természetes állapotának
megváltoztatása azért vált „szükségessé”, hogy a vízgyűjtőterületen
keletkező csapadékvizzel együtt a kommunális és ipari szennyviz el-
vezetése is minél „költségkímélőbb” módon megoldható legyen. Még
akkor is, ha ezáltal egy természeti egység életfeltételei szűnnek
meg, illetve egy városrész lakosságának élettere lehetetlenül el.
A lakossági fórumokat megrendező hivatalos szervek minden erőfeszíté-
se ellenére sem tudjuk elfogadni azt, hogy ezen örült tervek az
itt élő polgárság akaratával ellentétben, kivitelezésre is kerül-
hetnek.

Felszólítjuk az ügyben érintett fővárosi és kerületi önkormányzatot,
hogy tartózkodjon minden olyan egyoldalú lépéstől, melyhez az itt
élő lakosság hozzájárulását előzetesen nem szerezte meg!

Célszerűnek tartanánk, ha az illetékes szakhatóságok hivatali köte-
lezettségüknek eleget téve, hatékonyabban, többet foglalkoznának a
patak már meglévő szennyezőforrásainak felszámolásával, mint annak
elpusztításával. Egy feladatunk van: a v i z f o l y á s é l ő-
v é t é t e l e, n e m p e d i g a n n a k s z e n n y c s e-
t o r n á v á v a l ó á t a l a k í t á s a !

Mi, Városvédők, minden rendelkezésünkre álló eszközzel támogatjuk
Rózsavölgy polgárait természeti értékeik védelmére indított küzdel-
mükben!

Budapesti Városvédő Egyesület
Promontor-Tétény munkacsoport

Ilyen gazdagok vagyunk...?

Budakeszi út 34., Ybl villa. Romjaiban is gyönyörű épület volt.
Napról napra fogyott, tetőgerendáit lezdték már széthordani, amikor
végre elkezdődött az - állítólagos - helyreállítása. Lassan készül,
de most bárki megnézheti a hajdan földszintes épületet: a földszint
feletti mellvédet megemelték, de még így sem takarja az emeletráé-
pítést, a boltíves erkély előtti teraszt is elbontották. Az épület-
re kitehető e tábla: „Hajdan tervezte Ybl Miklós, a második „javít-
tott” kiadást merényelte?”

Hendrich Ervinné

Eltűnő Budapest

Lugosi Lugó László szeretné fényképezni azokat az épületeket, illetve
objektumokat, amelyek városrendezési, vagy egyéb okból lebontásra
vannak ítélve, ám érdemes lenne legalább fényképeken megőrizni azokat.
Kérjük Tagtársainkat, ha ilyen jut tudomásukra, értesítsék a fotós-
társunkat egyesületünk címén. A borítékra írják rá: ELTŰNŐ BUDAPEST.

Az ETELE Kör hírei

November 14-én, Dr. Varsányi Erika történész előadását hallgathattuk meg a XI. kerület iparosításának kezdeteiről. Szokás szerint rövid összefoglalót adunk az előadásról.

A cím és a mondanivaló több és kevesebb is volt, mint amit a meghirdetett, eredeti téma ígért. Több, amennyiben átfogó képet nyújtott a kerület iparának kialakulásáról, kevesebb, mivel nem tárgyalta a Csonka Gépgyár tevékenységét, csupán a névadónak, Csonka Jánosnak, a hazai gépgyártás, a magyar műszaki felsőoktatás terén kifejtett munkásságát ismertette.

A kerület iparosodása a magyarországi sajátos kapitalista iparfejlődés iskolapéldájának tekinthető, mert

- 1/ megtalálható és hosszú távon érintetlen marad a színvonalas kézműipar Albertfalván, ahol a fafeldolgozás, az asztalos mesterség, a kisipari szintű sörfőzés /az 1860-as évektől működő Haggenmacher-féle sörgyár mellett/ a polgárosodás ütemének felgyorsulását követően még évtizedekig az ittélő népesség megélhetésének fő forrását jelentette. Ez a település a századforduló után is egy ideig még őrzi „kézműipari telep” jellegét.
- 2/ a kerület vallhatja magáénak a magyar mezőgazdasági gépgyártást megszervező, megteremtő egyik legrégebbi alapítású üzemet, a Röck István Gépgyárat. Az üzem története nagyszerű példája annak, hogyan fejlődhetett az egyszemélyes, illetve családi vállalkozásként induló, kézműipari jellegű, patriárchális viszonyokat hordozó műhelyből néhány évtized alatt a szakmaszeretet, a magas szintű szakértelem, a kitűnő üzleti érzék, a korszerű technika, a racionális üzem- és munkaszervezés eredményeként kitűnően prosperáló, európai színvonalat reprezentáló, számos elismerést kiváltó, mintegy félezer munkást foglalkoztató üzem. Megjegyzendő, hogy kevés és ritka a polgárosodó Magyarországon az ilyen, vagy ehhez hasonló „gyári karrier”.
- 3/ az ipartelepítés tipikusabb és gyakoribb formája a külföldi tőke, illetve bankérdekeltséggel életrehozott korszerű létesítmény. Ezt a típust képviseli a múlt század végén nagy lehetőségeket kínáló új iparág, a kábelgyártás dinamikus megszervezése - magas színvonalon, nyugati technika bevezetésével, külföldi szakemberek bevonásával - a Felten és Guillaume cég, később /1902-től/ Rt. keretében.

A kerület iparstruktúrájának kiépülését ismertette, nem hagyható figyelmen kívül az emberi tényező. Szólni kell azokról a tudós, feltaláló, kísérletező műszaki szakemberekről, akik e-terület ipari fejlődésének hőskorában oly sokat tettek a technika, a haladás érdekében, mint Csonka János, vagy Bánki Donát. Külön is megemlítendő az az üzemtulajdonosok, első gyáralapítók, akik a magyar ipar, kereskedelem nemzetközi hírnevét öregbítették színvonalas termékeikkel, korrekt üzleti magatartásukkal, miként tette azt Saxlehner András, vagy a Röck dinasztia.

Hidvégi Miklós

Kelenföld?

Olvasom a novemberi Értesítőben a Kelenföld című leírást. Sajnos, az anyagban több pontatlanságot fedeztem fel, s azt az alábbiak szerint pontosítani szeretném.

Kelenföldnek, vagy Kis-Pestnek nevezték a XII-XIII. században a Várhegy, valamint a Gellérthegy közötti területet. A mai Kelenföldet a Gellérthegy-Fehérvári út-Albertfalva, nyugaton a vasúti töltés veszi körül és a XI. kerülethez tartozik.

A mai Kelenföldön a rossz talajviszonyok miatt nagyon nehezen indult meg a beépítés. A XVIII. század végén - a mai Feneketlen tó helyén - egy agyagbánya volt, majd a Villányi út elején, a gimnázium és a templom helyén egy téglagyár üzemelt, ezenkívül a környék lakatlan volt.

A történelmi Kis-Pest, Kelenföld néven említett terület, a volt Tabán területe, nevének eredete nem tisztázott. Dr. Haltemberger Mihály: Budapest Városföldrajza 1942. szerint Buda település északról dél felé Óbuda, Felhéviz./Császárfürdő területe/, Buda Kis-Pest, avagy Kelenföld. De honnan is ered e két név? Haltemberger írása szerint a tatárjárás előtti területet csak később nevezték el Kelenföldnek, ami a kelta „kilin” hőforrás szóból ered.

A TBM XV-ik kötetében Zsolnai László írása „A budai vár telepítése az okleveles emlékek tükrében” szerint a tatárjárás előtti időkből a budai Várhegy közelében, a jobb parton csupán Óbuda, Felhéviz, s a volt tabán helyén fekvő Kelenföldnek is mondott Kis-Pest ismeretes a XII-XIII. században.

Statisztikai Közlemények, Dr. Schuler Dezső: „Adatok a Tabán történetéhez és rendezéséhez. A monda szerint a magyarok Keve vezér vezetésével, a Dunán átkelve először a mostani Szent Gellért-hegy aljában az átkelés helyét „kelés” magyar szó nyomán Kelen, vagy Kelenföldnek, az átkelésnél lévő hegyet pedig Pesti hegynek nevezték. A XII. században az Őrdögárok torkolatánál nem volt település, bár itt révátkelő hely volt. A Rudas fürdő területéről kerubot ábrázoló XI. századi kőfaragvány került elő. Feltehetőleg a Gellért, azelőtt Sáros fürdő helyén állott a korai középkorban a János lovagok/Johaniták/ kolostora, korháza és Szent Erzsébetről elnevezett temploma. Nagyobb jelentőségre a budai oldal csak a tatárjárás után emelkedett. A települést IV. Béla, a városiasodás felé 1255-ben kelt oklevélben indította a fejlődés útjára. Ugyancsak ő kezdi el, itt, a várhegyen a palota építését. Tehát ez a terület semmiképpen sem csatolható a mai Kelenföldhöz és ahhoz sincs semmi köze.

Metzler Ottó

M e g h i v ó

A virágkötészeti tanfolyam résztvevői szeretettel meghívják az Egyesület tagságát az 1992. december 20-án, vasárnap 12-14 óra között tartandó

V I Z S G A B E M U T A T Ó J U K R A

Helye: Budapest, VI., Eötvös utca 10., földszint.

Városrészi autonómiák

Az állampolgári érdekképviseleti lehetőségekkel nem élünk még elég hatékonyan, ez az egyik tanulsága annak a fórumnak, amelyet Bacsó Mihály önkormányzati szakértő és Szegvári Péter, a főváros korábbi

főjegyzője tartott november elején. Bár az önkormányzati törvény lehetővé teszi, még mindig nem jellemző, hogy a képviselőtestület a fontosabb döntések előtt kikérné a lakosság, vagy egy-egy városrész lakóinak véleményét. Csak némely kerületben fordul elő, hogy a testületben nem képviselt társadalmi szervezeteket közvetlenül tájékoztatják a testület programjáról. Igaz, a polgárok egy része nem érti a különbséget a hivatal és a képviselőtestület között /sokan mindkettőt önkormányzatnak mondják/, de erről a képviselők is tehetnek. Az állampolgár gondolati lustaságával nem lenne szabad visszaélnie azoknak, akikre bizalommal szavaztunk.

Ferencz György

Ki tud többet Ferencvárosról?

A városrész elnevezésének 200. évfordulója alkalmából több IX. kerületi intézmény közös helytörténeti vetélkedőt rendezett az újabb nemzedék számára. A versenyen kilenc csapat indult október elején, több héten keresztül kutatták a kerület történetét. A felkészülésben közvetlen segítséget kaptak a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár helyi fiókjaiban. A József Attila Általános Iskola csapata /Szi-jártó Katalin, Ürögi Timea, Egri Győző, Török Adél/ szorgalmas olvasással és kiegyensúlyozott csapatmunkával nyerte meg a versenyt, de a többiek is sok új ismeretet szereztek közben. A díjakat a kerületi képviselő testület ajánlotta fel.

Szabó Miklós
nevelési igazgató

Emléktábla avatás

Bensőséges ünnepség zajlott november 15-én este, Kispesten. Wekerle Sándor, az első polgári származású miniszterelnök kinevezésének 100. évfordulója alkalmából Boross Péter belügyminiszter úr emléktáblát avatott a Kós Károly téren. Az ünnepségen jelen voltak az első és a XIX. kerületek polgármesterei és koszorút helyeztek el a helyi társadalmi szervezetek képviselői. Az este emlékezetes eseménye marad a katolikus templomban rendezett hangverseny, amelyen többek között Peskó György orgonaművész és Tátrai Vilmos hegedűművész működött közre. Ezúton is köszönetet mondok minden segítőnek, közreműködőnek és rendezőnek.

Deák Márta
Wekerle-telepi Társaskör

CSOPORTULÉSEK - PROGRAMOK

Fotós csoport: minden kedden 16 órakor

Diavetítés: dec.8-án, kedden 17 órakor

A Budapesti Fotóklub főtitkára, Hidas András: Görög szigetek címmel.

Idei utolsó klubnapunkat dec.22-én, 1993. januári első klubnapunkat január 5-én, a szokásos időben tartjuk. dec.29-én, kedden 16 órai kezdettel tartjuk hagyományos évbúcsúztatónkat!

Szobor csoport: minden hétfőn 16 órától /dec. 21-ig/.

Óbuda-Ujlak csoport: dec. 1-én, kedden 17 órakor az Óbudai Művelődési Központban /III., San Marco u. 81./

Téma: Hajógyári sziget sorsa

Józsefvárosi Helytörténeti csoport: dec. 12-én, szombaton: Mindenki temploma Kőbányán, a volt zsinagógában.

Találkozás: 9,45 órakor a 9-es busz Liget /volt Zalka M./ téri megállójában.

Kőbányai csoport: Az összejövetelek helye: Bp., X., Halom u.37/b.sz. alatti Állandó Helytörténeti Gyűjtemény 4-es sz. kiállítási és feldolgozó terme.

Minden hétfőn és csütörtökön, 16-18 óra között a kerületi iskolák helytörténeti tagjainak, s a látogatók részére a kiállítás megtekintése, egyesületi tagjainkkal megbeszélések.

dec. 10-én, csütörtökön, 17 órakor tartjuk meg a Helytörténeti Gyűjtemény, s a Budapesti Városvédő Egyesület kőbányai csoportja közös helytörténeti munkaközösségének IV. n.é. gyűlését, melyre az érdeklődőket meghívjuk.

Napirend: 1/ A régi Kőbánya történetéről, nevezetességeiről diavetítéses előadást tart VÉGH ELEK fotószakköri vezető, helytörténeti munkatársunk részint saját, részint a Helytörténeti Gyűjtemény diafilm anyagából válogatva.

2/ Rövid összefoglaló a folyó évben végzett munkánkról és tervjavaslat a következő évi feladatainkkal kapcsolatban. Dr.Gecse Albert.

3/ A gyűjtemény leltározásáról, rendszerezéséről, pénzügyi helyzetünkről tájékoztat: Juhász János muzeológus.

4/ Javaslatok a jövő évi munkaprogramunk végzéséhez. Az értekezleten való megjelenésére és segítő munkájára feltétlenül számítunk.

Etele Kör: dec. 9-én, szerdán, 17 órakor tart előadást Tarjányi Ferenc „A kerület parkjainak története” címmel. Az előadásra a FSzEK XI. kerületi Főkönyvtárában /XI.Etele út 55./ kerül sor. Előtte 15 órakor vezetőségi megbeszélés, melyen minden érdeklődőt szívesen látunk.

Promontor-Tétény munkacsoport: dec.14-én, hétfőn, 17 órakor a Kerületi Helytörténeti Körrel közösen évzáró összejövetelet, előszilvesztert tartunk ki-ki alapon a Budafok Tétény Művelődési Házban /XXII. Nagytétényi út 35./

Januári előzetes! A Budapesti Városvédő Egyesület Promontor-Tétény munkacsoportja meghívja Önt és Családját a XXII. kerületi Savoyai Jenő téri Szent Lipót plébániatemplomban

1993. január 9-én, szombaton, 18 órakor

- a doni katasztrófa 50.évfordulója alkalmából, a hősi halált halt budafoki honvédek emlékére - megtartandó G y á s z m i s é r e, melyen dr. Szabó Péter hadtörténész mond emlékebeszédet. A gyászmise előtt 17,30 órától a Honvéd Együttes férfikara ad jótékonysági koncertet.

/Megközelíthető: 47-es villamossal, 3, 14, 114-es autóbusszal/

Városrészi önkormányzatokat segítő csoport: dec. 8-án, kedden 16,30 órakor Szabó Klári levéltáros: „A fővárosi önkormányzat története” címmel és Nizák Péter, az ökológiai központtól: „Fenn-

tartható közösségek" címmel tart előadást, a Budapesti Város-
védő Egyesület székhelyén.

Előzetes 1993. évre: jan.19-én: Látogatás a Hidegkúti Városré-
szi önkormányzatnál.

Panteon csoport: dec. 10-én 16,30 órakor /csütörtökön/

Környezetvédelmi csoport: Kivételesen dec. hó második szerdáján,
tehát 9-én, 16 órakor tartjuk összejeövetelünket. Tekintettel
arra, hogy a fásítási programra vonatkozó megbeszélést tar-
tunk, kérjük tagtársainkat, okvetlenül jelenjenek meg!

Közlekedési csoport: dec. 12-én, kedden 17 órakor /bővebb tájékoz-
tatás az Értesítőben a „Közlekedési csoport hírei”-nél olvas-
ható!/. További téma: Vita Budapest közlekedéséről.

Tagtársaink írják....

- Örömmel vettük „birtokba” a nehéz idők alatt megőrzött és gyönyörűen helyreállított mozaik-cimert, az Alagút mellett. Egy kérés csupán a kerületi illetékesekhez: világítsák meg, hogy este is legyen mód gyönyörködni benne.
- Ráday Mihály elnök úr legutóbbi TV műsorában szívhezszólóan beszélt Budapest fáiról. Ehhez kapcsolódóan: ahelyett, hogy a Fővárosi Önkormányzat illetékesei pótolnák folyamatosan - legalább - a főútvonalak mentén kipusztult fákat, helyüket inkább lebetonoztatják, hogy véletlenül se jusson senkinek eszébe a pótlásról gondoskodni. Pl. a XI., Bartók Béla út 82. sz. ház előtt. Erre nincs semmilyen magyarázat, egyre szennyezettebb levegőjű városunkban.
- A Dunakorzón, a Vörösmarty téren, az Andrássy úton lévő kandeláberek plakátokkal/cédulákkal teleragasztva „diszelegnek”. Egyetlen izléses táblácska elég lenne: TILOS A RAGASZTÁS! A nem oda való ragasztásokat pedig folyamatosan kellene a köztisztasági szervezetnek eltávolíttatni.

Stefanik Józsefné

Felhívjuk T. Csoportvezetőink és cikkíró Tagtársaink szíves figyelmét, hogy az 1993. januári Értesítőbe megjelentetni kívánt anyagot - az ünnepekre való tekintettel, kivételesen - december 4-ig küldjék el címünkre.

Körmöczi Katalin: „... ami megmaradt, fordítsa jó célokra”, Deák Ferenc hagyatéka, Kiad. a Magyar Nemzeti Múzeum. Budapest, 1992.

A mű gerincét Deák Ferenc mai szemléletű életrajza, s a személyiségéhez kötődő, a magyarországi múzeumokban fellelhető emlékeknek katalógikus feldolgozása alkotja.

A történeti-muzeológiai szemlélet abban nyer kifejeződést, hogy az életrajzi és a katalógus rész kölcsönösen és szervesen épül egymás-

Az életrajz abban tér el a nagy történelmi személyiségek történelmi igényű biográfiáitól, hogy ez esetben az életmű és az egyéni életrajz súlypontjai egyaránt hangsúlyt kapnak. Az életmű fókuszában természetesen a nemzeti történelem csomópontjai és Deák ehhez kapcsolódó tevékenysége áll. Az egyéni életrajz nyomkövetésekor bekapcsolódik harmadik tényezőként - a történelem és Deák tevékenysége mellé - az a relikvia, vagy anyagegyüttes, amely az adott mozzanatban Deákról, az eseményről, annak körülményeiről forrásértékű információt hordoz. Ily módon a reformkor, a szabadságharc, a kiegyezést megalkotó politikus életrajza kitérül szinte az intim szféráig.

Az életrajzot jegyzetapparátusok követik, valamint rövid német nyelvű összefoglaló.

*Kelleme
Kovácsosny
ünnepet!*